

مقدمه علم حقوق

مؤلف

عاطفه افکاری

انتشارات جنگل

سرشناسه : افکاری، عاطفه، ۱۳۶۰-
 عنوان و نام پدیدآور : مقدمه علم حقوق / مؤلف: عاطفه افکاری.
 مشخصات نشر : تهران: جنگل، جاودانه، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری : ۱۳۶ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۶-۲۲۲-۸
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 یادداشت : کتابنامه.
 موضوع : حقوق
 موضوع : حقوق - - ایران
 موضوع : حقوق - - راهنمای آموزشی (عالی)
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۳ ۷۲ الف / ۲۳۰ K۲۳۰
 رده بندی دیویی : ۳۴۰
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۶۶۲۲۰۲

انتشارات جنگل

عنوان کتاب: مقدمه علم حقوق
 مؤلف: عاطفه افکاری
 ناشر: انتشارات جنگل، جاودانه
 ناظر فنی: امین لشکری
 نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۳
 قطع و تیراژ: رقعی، ۱۰۰۰ نسخه
 قیمت: ۶۰۰۰ ریال
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۶-۲۲۲-۸

[http:// www.junglepub.org](http://www.junglepub.org)
[email:// Info@junglepub.org](mailto:Info@junglepub.org)

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۸۶۱۱۵-۹-۶۶۴۸۲۸۳۰
 ۰۳۱-۳۳۲۰۵۰۶۷-۳۳۲۰۳۸۰۰-۹

«حق چاپ برای مؤلف محفوظ است»

فهرست مطالب

مقدمه

فصل اول: مبنا و هدف حقوق

- مبحث اول: مبنای حقوق ۱
- گفتار اول: مکتب حقوق طبیعی یا فطری ۳
- گفتار دوم: مکتب تاریخی حقوق ۷
- گفتار سوم: مکاتب تحقیقی ۹
- ۱- مکتب تحقیقی اجتماعی حقوق ۹
- ۲- مکتب تحقیقی حقوقی یا مکتب حقوق وضعی ۱۲
- مبحث دوم: هدف حقوق ۱۴
- گفتار اول: مکتب حقوق فردی یا نظریه اصالت فرد ۱۴
- گفتار دوم: مکتب حقوق اجتماعی یا نظریه اصالت اجتماع ۱۶
- گفتار سوم: نظریه معتدل ۱۷
- مبحث سوم: مکتب حقوقی اسلام ۱۹
- گفتار اول: جهان بینی و انسان شناسی اسلام ۲۰
- گفتار دوم: عدالت و نظم ۲۱
- گفتار سوم: مقایسه مکتب حقوقی اسلام با دیگر مکاتب حقوقی ۲۱

فصل دوم: اوصاف و مشخصات قاعده حقوقی

- مبحث اول: اوصاف قاعده حقوقی ۲۵
- گفتار اول: الزامی بودن حقوق ۲۶

- گفتار دوم: ضمانت اجرای قاعده حقوقی ۲۷
- گفتار سوم: کلی و دائمی بودن قاعده حقوقی ۲۸
- گفتار چهارم: قلمرو اجتماعی داشتن قاعده حقوقی ۲۹
- مبحث دوم: تعریف قاعده حقوقی** ۳۰
- گفتار اول: تعریف مختار ۳۱
- گفتار دوم: ویژگی‌های تعریف ۳۱
- مبحث سوم: انواع قواعد حقوقی** ۳۳
- گفتار اول: قواعد آمره و تکمیلی ۳۳
- گفتار دوم: قواعد ماهوی و قواعد شکلی ۳۵
- گفتار سوم: قواعد الزامی و قواعد اذنی ۳۵
- مبحث چهارم: موضوع قواعد حقوقی** ۳۶
- گفتار اول: تعریف و تحلیل حق ۳۶
- گفتار دوم: انواع حق ۳۸
- ۱- به اعتبار دارنده حق ۳۸
- ۲- به اعتبار موضوع ۳۸
- گفتار سوم: مراحل حق و شرایط اجرای آن ۴۰
- ۱- اهلیت تمتع ۴۱
- ۲- اهلیت استیفا ۴۱

فصل سوم: نظام‌های مهم حقوقی

- مبحث اول: تعریف نظام حقوقی و معیار تقسیم‌بندی آن** ۴۳
- گفتار اول: تعریف نظام حقوقی ۴۴
- گفتار دوم: ملاک و معیار تقسیم‌بندی ۴۶
- مبحث دوم: نظام‌های حقوقی «سکولار- بشری»** ۴۹

گفتار اول: نظام حقوق رومی - ژرمنی.....	۵۰
۱- ساختار حقوقی.....	۵۱
۲- منابع حقوق.....	۵۲
گفتار دوم: نظام حقوق کامن لا.....	۵۲
۱- ساختار حقوقی.....	۵۳
۲- منابع حقوق.....	۵۴
گفتار سوم: نظام حقوق سوسیالیستی.....	۵۶
۱- ساختار حقوقی.....	۵۷
۲- منابع حقوق.....	۵۸
مبحث سوم: نظام‌های حقوق «دینی - الهی».....	۵۸
گفتار اول: نظام حقوق یهودی.....	۵۸
گفتار دوم: نظام حقوق مسیحی - کلیسایی.....	۶۱
گفتار سوم: نظام حقوق اسلام و ویژگی‌های آن.....	۶۶

فصل چهارم: رابطه حقوق با سایر قواعد اجتماعی

مبحث اول: حقوق و اخلاق.....	۷۰
گفتار اول: مفهوم اخلاق.....	۷۰
گفتار دوم: رابطه و تأثیر متقابل حقوق و اخلاق.....	۷۲
گفتار سوم: تفاوت حقوق و اخلاق.....	۷۴
۱- تفاوت در اساس و خاستگاه.....	۷۴
۲- تفاوت هدف‌ها.....	۷۴
۳- تفاوت در قلمرو.....	۷۵
۴- تفاوت در ضمانت اجرا.....	۷۵
مبحث دوم: حقوق و مذهب.....	۷۶
گفتار اول: اهمیت نیروهای مذهبی.....	۷۶

گفتار دوم: رابطه حقوق و مذهب.....	۷۸
گفتار سوم: تفاوت حقوق و مذهب.....	۷۹
۱- تفاوت در موضوع.....	۷۹
۲- تفاوت در منشأ.....	۸۰
۳- تفاوت در ماهیت.....	۸۰
گفتار چهارم: حقوق کنونی ایران و دین و مذهب.....	۸۱
مبحث سوم: حقوق و عدالت.....	۸۲
گفتار اول: تعریف عدالت.....	۸۲
گفتار دوم: مراحل بحث از عدالت.....	۸۳
۱- مشروعیت قوانین.....	۸۴
۲- ماهیت قوانین.....	۸۴
گفتار سوم: نقش عدالت در حقوق.....	۸۵
گفتار چهارم: رابطه حقوق و عدالت.....	۸۶
گفتار پنجم: تفاوت حقوق و عدالت.....	۸۶
۱- اختلاف در تمیز و تشخیص.....	۸۶
۲- اختلاف در مبنا.....	۸۷
مبحث چهارم: حقوق و جامعه‌شناسی.....	۸۷
گفتار اول: رابطه حقوق و جامعه‌شناسی.....	۸۸
گفتار دوم: تفاوت حقوق و جامعه‌شناسی.....	۸۹

فصل پنجم: منابع حقوق

مبحث اول: قانون.....	۹۲
گفتار اول: طبقه‌بندی قوانین.....	۹۳
۱- قانون اساسی.....	۹۳
۲- قوانین عادی.....	۹۴

۹۵	۳- تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های دولتی
۹۶	گفتار دوم: وضع قانون
۹۷	۱- تصویب قانون
۹۸	۲- امضای قانون
۹۹	۳- انتشار قانون
۱۰۰	گفتار سوم: قدرت و اعتبار قانون
۱۰۰	۱- اقتدار و اجرای قانون در درون قوه مقننه
۱۰۰	۲- اقتدار و اجرای قانون در قوه مجریه
۱۰۱	۳- اقتدار و اجرای قانون در قوه قضائیه
۱۰۲	۴- اقتدار قانون درباره اشخاص
۱۰۳	گفتار چهارم: نسخ قانون
۱۰۴	۱- اقسام و چگونگی نسخ
۱۰۵	۲- نسخ و مرجع آن
۱۰۵	مبحث دوم: عرف
۱۰۶	گفتار اول: ارکان عرف
۱۰۶	۱- عنصر مادی
۱۰۷	۲- عنصر معنوی
۱۰۷	گفتار دوم: انواع عرف
۱۰۷	۱- عرف آمره و عرف تکمیلی
۱۰۸	۲- عرف عام یا عرف خاص
۱۰۸	گفتار سوم: نقش و جایگاه عرف در حقوق کنونی
۱۰۹	مبحث سوم: رویه قضایی
۱۱۰	گفتار اول: مفهوم و تعریف
۱۱۱	گفتار دوم: عوامل ایجاد رویه قضایی
۱۱۱	۱- عوامل روانی و اجتماعی

۱۱۲	۲- عوامل ناشی از طبقه‌بندی و درجه دادگاه‌ها.....
۱۱۲	گفتار سوم: اعتبار رویه قضایی به عنوان منبع حقوق.....
۱۱۴	گفتار چهارم: موارد دخالت رویه قضایی در قانون.....
۱۱۴	۱- نقص قانون.....
۱۱۵	۲- سکوت قانون.....
۱۱۵	۳- اجمال قانون.....
۱۱۶	۴- تناقض قانون.....
۱۱۸	مبحث چهارم: دکترین و اصول کلی حقوق.....
۱۱۹	گفتار اول: تعریف دکترین.....
۱۲۰	گفتار دوم: رابطه و مفهوم رویه قضایی و دکترین.....
۱۲۱	گفتار سوم: اثر دکترین در ایجاد قانون.....
۱۲۳	منابع و مآخذ.....

مقدمه

این کتاب برای دانشجویان رشته حقوق تألیف شده است تا دریچه‌ای بر آموخته‌های آینده آنان باشد. هدف این است که با مطالعه کتاب حاضر ذهن دانشجو آماده‌تر گردد. سایر مطالب مرتبط با این رشته گردیده و پیش از گام نهادن در عرصه مفاهیم تخصصی و تفصیلی حقوق، تا حدودی با اصطلاحات و مطالب آن به صورت ساده و روان آشنا شود.

«مقدمه علم حقوق» همانگونه که از نامش پیداست؛ درباره مطالب مقدماتی و کلی در علم حقوق سخن می‌گوید و مفاهیم اساسی و مهم را که دانشجو در دوران تحصیل با آن‌ها سر و کار دارد با زبانی ساده بیان می‌کند. به‌طور خلاصه، در این کتاب همه نکاتی که برای مطالعه دانش حقوق ضرورت دارد و بر آموختگان این وادی لازم است که به آن‌ها توجه ویژه‌ای نمایند، مورد نظر قرار گرفته است.

با توجه به سخنان فوق و عنایت خداوند متعال، مباحث مقدمه علم حقوق، در پنج فصل تدوین شده است که هر فصل با توجه به نیاز دانشجویان دارای مباحث خاص و مستقلی بوده که می‌تواند راه مفیدی برای شناختن حقوق و گام نهادن در آن باشد.

فصل اول: مبنا و هدف حقوق

فصل دوم: اوصاف و مشخصات قاعده حقوقی

فصل سوم: نظام‌های مهم حقوقی

فصل چهارم: رابطه حقوق با سایر قواعد اجتماعی

فصل پنجم: منابع حقوق

آنچه در این کتاب ارائه شده؛ حاصل پژوهش‌ها و تحقیقات اساتید گرانقدر این رشته می‌باشد که به عنوان منبعی مهم، برای تدوین و نگارش مجموعه حاضر بوده است.

نوشتار پیش رو نتیجه سال‌ها تجربه تدریس این درس در دانشگاه‌های مختلف می‌باشد و احساس نیاز به تدوین کتابی با ویژگی‌هایی که بیان شد، هدف اصلی نگارنده بوده است.